

NEDŽMA ČIZMO

MAJKA

ILI SVE LUTKE IDU U RAJ

REŽIJA: DUBRAVKA ZRNČIĆ-KULENOVIĆ

SARAJEVSKI
RATNI TEATAR

STUDIO LUTKARSTVA
SARAJEVO

Sezona 2019/20.

SARAJEVSKI
RATNI TEATAR
Sezona 2019/20.

STUDIO LUTKARSTVA
SARAJEVO

Nedžma Čizmo

MAJKA

ILI SVE LUTKE IDU U RAJ

Režija: Dubravka Zrnčić-Kulenović

Dramaturgija: Nedžma Čizmo

Scenski pokret: Branko Banković

Likovna rješenja scene, kostima i lutaka:

Adisa Vatreš Selimović

Muzika: Kaća Sarajlić

Izrada lutaka: Adisa Vatreš Selimović

Maska: Naida Đekić

Asistenica na izradi scene i kostima:

Melisa Musić Ajkunić

Igraju:

Belma Lizde Kurt – ANICA

Aneta Grabovac – SANJICA

Jasminka Požek Božuta – animacija lutaka

Kaća Sarajlić – harmonika

Inspicijent: Goran Filipović

Marketing: Hana Karadža

Šef tehnike: Damir Fazlagić

Majstor svjetla: Nedim Pejdah

Majstori tona: Irhad Hodžić i Sretko Vujić

Rasvjetljivači: Nedim Kukavica i Tarik Đozo

Majstor scene: Nurko Oprašić

Rekviziter: Elvis Sijarić

Izrada kostima i garderoberka:

Hava Redžić

Šminkerka: Sanela Aličković Čatović

Dekorateri: Mevludin Džananović

i Bajro Krupalija

Izrada scenografije: Nurko Oprašić

Dizajn: Đorđe Jovanović

Fotografija: Dženat Dreković

Produkcija: Aleš Kurt

i Dubravka Zrnčić-Kulenović

Sezona 2019/20.

Zahvaljujemo se **Enesu Sivcu** što je dozvolio da se poslužimo njegovom skulpturom "Letač" kao idejnim rješenjem za vizual predstave.

“SAMO TREBA
JAKO RAŠIRITI
RUKE...”

PIŠE: ALEŠ KURT

Predstava Majka je jedan od dužih glumačkih procesa u istoriji teatra i nisam siguran da je uopće završen. To nam zapravo nanovo govori o tome kako se samo jedna predstava može raditi cijeli život. Riječi, geste, grimase su isto kao i gomila ljudi na ulici, nije nužno znati za sve. Treba odabrati za sebe samo one prave. A sa njima ćeš, kako vrijeme bude prolazilo, otkriti šta to treba uraditi. Ljudi u teatru imaju raznolike ambicije, a samo su one koje su čisto teatarske – važne.

SVE ŠTO MOŽEMO ZAMISLITI STVARNO JE!

(Picasso)

PIŠE: DUBRAVKA ZRNČIĆ-KULENOVIĆ

Uvijek društveno angažiran, spreman na istraživački postupak tokom rada na predstavi i otvoren prema stvaralaštvu mladih umjetnika, SARTR se profilirao u takav teatar koji se suprotstavlja stereotipima i igranju, na sigurnu kartu“. S toga, opredjeljenje da se postavi dramski tekst „Majka ili sve lutke idu u raj“, mlade autorice Nedžme Čizmo, apsolutice Odsjeka za dramaturgiju na Akademiji scenskih umjetnosti, umjetnička je provokacija teatru, glumcima i autorima i, nadamo se, publici.

Tematski, tekst nas vodi u otkrivanje odnosa unutar jedne porodice i ukazuje na Munchausenov sindrom, često prisutan, ali teško dijagnosticiran, sa snažnim emotivnim poremećajem. Osoba sa ovim sindromom izaziva ili glumi fizičke i psihičke tegobe zbog izazivanja pažnje, priznanja i sućuti bilo u porodici ili u društvu.

Koristeći se karakteristikama ovog oboljenja, autorica gradi svoje likove i prati sudbinu dvije sestre, sada već tridesetogodišnjakinje, koje, zbog majčinog zlostavljanja i izolacije iz društva, žive gradeći svoj svijet od lutaka. Fragmentarno ispričana priča, kroz igru u kojoj se koriste elementi lutkarstva, pred glumice je postavila izuzetno složen glumački zadatak u razotkrivanju posljedica emotivne traume i traganju za oslobađanjem od torture i manipulacije.

Kako je Munchausenov sindrom jedan složeniji oblik manipulacije, idejnost teksta nas je usmjerila na takav istraživački postupak propitivanja namjere i sredstava kojim se služi onaj koji manipulira i fizičkim i psihičkim posljedicama na žrtvu manipulacije. A manipulacija, vješto rukovanje nekim, temelji se na izvrtanju činjenica, lažnim interpetacijama i baratanju krivim podacima, redizajniranju stvarnosti. Postiže se utjerivanjem straha ucjenama, najčešće emotivnim, izazivanjem osjećanja krivice i manje vrijednosti, vrijeđanjem, provociranjem, uslovljavanjima i prijetnjama, prebacivanjem odgovornosti na drugog, pa čak i torturom i agresijom. Kolika je njena moć potvrđuje i činjenica da su manipulatori spremni primijeniti različite metode kako bi postigli željeni cilj.

Nismo mogli, a da idejnost teksta ne sagledamo kao metaforu političkog stanja u društvu. Da li smo svjesni da smo uvučeni u paukovu mrežu manipulatora koji igraju sve grublje kako bi dokazali koliko su sposobni i moćni? Jesmo li svakodnevno izvrtanje istine, prijetnje, zastrašivanje, ucjene i provokacije, obezvređivanje drugog i drugačijeg, prihvatili kao stil svog života i kao najbolje i jedino rješenje? Do kada ćemo biti objekat manipulatora, a ne ličnost sa sopstvenom voljom? Do kada ćemo pristajati biti žrtva manipulatora? Zar nam nije postalo jasno da oni nemaju drugog izbora već da nas i dalje drže uhvaćene u toj mreži, izazivajući strah i prijeteći nam?

Kako se kroz tekst susrećemo sa žrtvama zlostavljanja i manipuliranja, (a žrtve smo i svi mi!) ovo je i predstava o nama. Hoćemo li se kao žrtve (lutke kojima se manipulira) samo nadati obećanom putu u raj ili ćemo promijeniti svoj odnos prema poretku, svjesno mu se oduprijeti i prestati biti objekt manipulacije?

Dubravka Zrnčić-Kulenović profesionalno je angažirana u teatru 42 godine kao dramaturg (Pozorište lutaka i Pozorište mladih u Sarajevu), te od 1996. kao umjetnički direktor, a potom dramaturg u Sarajevskom ratnom teatru. Do sada je bila dramaturgom na blizu 100 predstava, a ovo joj je i 36-ta režija. U SARTR-u je režirala: „Odkamen“, „Modrorječje“, „Žensko“, „Nevjesta od kiše“ i „Veselu večer u Sarajevu“, te u koprodukciji sa Studiom lutkarstva Sarajevo predstave „Stihobornica“, „Izvor“, „Pepeljuga“, „Palčica“, „Odkamena priča“ i „Mala sirena“. Višestruko je nagrađivana i kao dramaturg i kao reditelj, a dobitnica je priznanja „Grozdanin kikut“ za kreativni rad sa mladima, „Zlatne anime“ za doprinos razvoja lutkarske umjetnosti u BiH, te Povelje grada Slavenskog Broda za dugogodišnji umjetnički angažman na manifestaciji „U svijetu bajki Ivane Brlić Mažuranić“.

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

ISTRAŽIVANJE TEATRA I NJEGOVIH MOGUĆNOSTI

PIŠE: NEDŽMA ČIZMO

Tekst „Majka ili sve lutke idu u raj“ prvobitno je nastao kao dio mog ispita iz Umjetnosti lutkarstva tijekom studija na Akademiji scenskih umjetnosti. Ideju za priču o dvije djevojke koje provode život u izolaciji imala sam i prije toga, ali nisam znala koji je pravi način i kojim sredstvima tačno da je ispričam. Nakon što smo dobili zadatak da pišemo originalni tekst za lutke, naslutila sam da bi one mogle biti ključni element za konstrukciju te priče. Finalni produkt je bio dramski tekst sa elementima lutkarstva, kao dramaturškim sredstvima za pričanje priče o Sanjici i Anici, dvjema sestrama koje su žrtve zlostavljanja i manipulacije psihički oboljele majke. Prvobitni instinkt mi je govorio da ne trebam pisati priču o bolesti, nego o ljubavi. I to na kraju ovaj tekst i jeste, priča o bezuslovnoj ljubavi dvije sestre, koje na kraju zajedno odlaze u smrt, jer je to jedini izlaz koji vodi u slobodu.

Lutke u ovom tekstu funkcionišu po sličnom principu psihodrame, suočavanja i rekreiranja proživljene traume ili neriješenog sukoba, u cilju osvještavanja problema žrtve i emocionalnog pročišćenja. Tako, dvije sestre, koje nemaju kontakta sa vanjskim svijetom, stvaraju svoj svijet pomoću lutaka i proživljavaju svakodnevne životne situacije, ali i suočavaju se sa svojim zlostavljačem, Majkom. Anica koristi lutku majke kako bi otvorila oči svojoj izmanipulisanoj sestri i pokazala koliko je njihov život jedna velika laž, a njihova majka poremećena ličnost koja je tu cijelu laž kreirala.

Glavna tema teksta jeste manipulacija i ona se ogleda na nekoliko razina. Prvenstveno kao majčina manipulacija njima dvjema, potom manipulacija Anice nad Sanjicom, a onda i sam princip manipulacije i animacije lutke. Pored ovog svjesnog korištenja manipulacije, kao dramaturškog, redateljskog i glumačkog sredstva, u tekstu sam se bavila i drugim vidovima manipulacije zastupljenim u svakodnevnom životu – kroz porodicu ili religiju.

Religija mi je poslužila kao najsnažniji oblik zastrašivanja. Predstavljanje božanstva kao skup pravila i zabrana, te kazni za one koji to prekrše nešto je čime je majka konstantno prijetila i kontrolisala ponašanje svojih kćerki. Prijetnje kaznama, paklom, te tjeranje na iskupljenje grijeha koje nisu ni počinile, neki su od načina uspostavljanja majčine kontrole i tiranije. Na taj način majka osigurava dobro ponašanje svoje djece i u trenucima kada nije sa njima. Bez obzira na sve prijetnje i kazne, one i dalje traže i vjeruju u tu nevidljivu ruku koja ih miluje i koja za njih sprema raj, jer znaju da negdje ipak postoji sloboda i bolji život za njih.

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

BIOGRAFIJA:

Nedžma Čizmo rođena je 05.07.1996. godine. Osnovnu školu i gimnaziju završila u Varešu, a 2014. godine upisala Odsjek za dramaturgiju na Akademiji scenskih umjetnosti u Sarajevu. Radila je kao asistent dramaturga na predstavi „Tamo-amo“ u Pozorištu mladih, te tekst i dramaturgiju za dječiju lutkarsku predstavu Bremenski muzikanti, također u Pozorištu mladih. Pisala filmske kritike za „Oslobodenje“. Trenutno je apsolvantica na Akademiji scenskih umjetnosti u Sarajevu.

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

Bitan segment koji predstava tretira jest Munchausenov sindrom, majčina dijagnoza, preko posrednika. Obzirom da je to dijagnoza lika koji se u tekstu ne pojavljuje, mi ne pratimo direktnu manifestaciju bolesti, nego posljedice koje je ostavila na druge osobe. Izabrala sam ovaj sindrom kao model po kojem bih gradila Majku, iz razloga što sam i sama bezbroj puta svjedočila nečijim pokušajima da od mene ili nekog drugog načini potčinjeno biće kroz pokušaj nametanja svijesti o meni kao o žrtvi, u svrhu vlastitog opravdanja. Ovaj oblik manipulacije je prisutan u svim segmentima svakodnevnog života. Tako lik Majke postaje metafora za društveni sistem, školski sistem, političare, religijske institucije i sve one koji nastoje sačuvati svoj položaj i kontrolu zastrašivanjem i one kojima nije u ličnom interesu, da mi kao društvo i kao pojedinci napredujemo i ostvarujemo svoj potencijal.

Ova predstava je finalni proizvod jedne nevjerovatne sinteze kreativne energije svih članova ekipe, i mogu slobodno reći da je svaki segment za sebe jedan autorski rad i umjetničko djelo. Počevši od režije, likovnih elemenata, scenografije, lutaka i kostima, preko specijalno komponovane muzike do glumačke igre, animacije i stilizacije scenskog pokreta, sve je to produkt maštovitosti i zaigranosti cijelog kreativnog tima predstave, ali i našeg zajedničkog traganja za najboljim mogućim načinom da se ispriča ova priča. Ono što je svima bio poseban izazov i što jeste specifičnost ove predstave, jesu lutke u teatru za odrasle. Jako neobična pojava na domaćoj teatarskoj sceni, ali se nadam da neće ostati jedina predstava tog oblika teatra, jer čarolija lutkarstva nije i ne bi smjela ostati rezervisana samo za djecu. Ne smijemo zaboraviti, da teatar nije samo ogledalo stvarnosti, on je mnogo više nego što stvarnost ikada može postati i trebamo zajedno stalno istraživati njegove mogućnosti, kako bi i publika i mi mogli uživati u novim i uzbudljivim oblicima teatra.

“POŠTUJ OCA I MAJKU DA DUGO ŽIVIŠ I DOBRO TI BUDE NA ZEMLJI”

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

PIŠE: BRANKO BANKOVIĆ

U samom pripremnom radu bavili smo se najviše položajem tijela, odnosno na koji način položaj jednog tijela može utjecati na drugo tijelo da ga potčini i počne ga manipulirati. Kao što je u tekstu naše autorice, tijelo vrlo bitan alat, kojim se služi da bi se došlo do glavnog sredstva. Tako smo i mi taj ključ pokušali naći u tijelima glumica, te kroz cjelokupan scenski pokret predstave, razviti i gradirati, naspram radnje. Ono što nam je bio najveći izazov jeste prenijeti osnovnu manipulaciju glumca na lutku, i da lutka, dakle ne tijelo glumca nego tijelo lutke, manipulira glumca. Osim što smo se bavili manipulacijom tijela, bavili smo se i time na koji način ograničenje prostora može djelovati na kretanje i na koji način taj prostor može diktirati princip korištenja tijela. Kako se nalazimo u potkrovlju, sam prostor daje input manipulacije, jer se ponekad moramo sagnuti da bi ušli u taj prostor, dakle moramo se potčiniti prostoru. Ako bih se osvrnuo na sam proces rada na predstavi, želio bih istaknuti da sam rijetko u životu imao ovako lijepe i kreativne procese, u kojem smo i redateljica i autorica teksta i ja blisko surađivali i zajednički pronalazili jezik predstave i način na koji smo željeli govoriti o manipulaciji.

PIŠE: ADISA VATREŠ SELIMOVIĆ

Odakle krenuti kada stvaraš prostor u kojem borave žene, dvije sestre koje su izmanipulirane od strane svoje majke i izopćene iz stvarnosti? Te žene su zarobljene među zidovima uma svoje manipulatorice, koja je isplela mrežu svuda naokolo. U nedostatku fizičkog izlaza, jedini izlaz je sloboda njihovog uma i mašte unutar koje stvaraju vlastitu stvarnost. Krenula sam od Majke, majčine kože kao opne koja štiti plod u utrobi, te je usporedila sa „opnom“ Majke koja je zatočila svoje kćeri, čuvajući ih od „ovozemaljskih“ grijeha. Fiktivna opna je definirala igrajući prostor na sceni i prikazana je kao mreža od ženskih čarapa. Mreže postavljene u kosine vizualno stvaraju iluziju narušene ravnoteže. Istim materijalom je načinjena i „koža“ spužvastih lutaka koje su napravljene prema mjeri glumica. One lutkama „posuđuju“ dijelove tijela, te optičkom iluzijom glumica i lutka se sjedinjavaju u jedno biće. Manipulacija u teatru često nema negativnu konotaciju, glumac je taj koji bi trebao manipulirati kako elementima na sceni, tako i publikom. Scenografija i kostimografija imaju svrhu podržati glumca u pričanju priče, te mu ponuditi funkcionalna rješenja, da lakše i efikasnije dopre do gledaoca.

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

PIŠE: KAĆA SARAJLIĆ

Predstava „Majka ili sve lutke idu u raj“, nosi u sebi veliki splet emocija, stanja, situacija koja imaju svoju kompleksnost. U suštini to su prirodne i jednostavne stvari, potrebe. Međutim, u određenom kontekstu, prije svega u izolaciji, pod pritiskom, vakuumom, raznim ograničenjima razvijaju se u nešto degradirajuće. Harmonika kao instrument ima veliki kapacitet, veliki spektar mogućnosti kao medij sprovođenja raznih vrsta emocija u muzički jezik. Često koristim efekte i tehnike, koje daju akcent na „težinu“ situacije, unutrašnjih stanja likova i na taj način pokušavam približiti publici iste. Sa druge strane imamo prikaz imaginarnih situacija kroz određene teme koje asociraju i pokušavaju dati likovima osjećaj slobode van realnog prostora. To su najčešće snovi ili maštanja likova. Postoje razne vrste manipulacije i u raznim okruženjima, a ono što je bitno za ovu predstavu je to da autorica prikazuje Majku u drugačijoj dimenziji. Porodica kao ćelija društva, svakog od nas u osnovi gradi kao ličnosti. Majka najčešće predstavlja stub ili žrtvu unutar porodice, osobu koja uvijek želi dobro svojoj djeci, a njena ljubav je epiteta za nešto sveto. Međutim, šta se desi kad osoba, zbog posljedice svojih neispunjenih životnih očekivanja, svoju ulogu iskoristi kroz manipulaciju da bi ostvarila određeni cilj?

Zvuk, kao segment muzike, može se koristiti kao sredstvo manipulacije emocijama, nametanjem raznih raspoloženja kroz određene karakteristike zvuka. Svaki zvuk ima svoj sadržaj emocija, koji može utjecati na osobu i njeno trenutno stanje. Sam govor u osnovi, kao sredstvo koristi određeni zvuk – visinu, jačinu, koja daje karakter rečenom. A zvuk u formi muzike, kroz industrijske dimenzije može da ima ogromni manipulativni uticaj i u pozitivnom a i negativnom smjeru.

“JA SAM JAKO
JAKO BOLESNA!”

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

PIŠE: ANETA GRABOVAC

Mislim da je lik Sanjice najviše izmanipulisan religijskom dogmom. Kada se djetetu, koje još nema svoje stavove i mišljenje, nametne „sveta riječ“ koju mora da poštuje, desi se to da dijete ni ne sumnja u iskrenost onoga ko mu sugerise tu svetost, jer prije svega osjeća strah. Na taj način dijete postaje podložno manipulaciji, upravo preko mehanizma straha i zaplašivanja. Mislim da je ključna riječ u toj vrsti manipulacije „kazna“. Bog je u njihovoj percepciji taj koji kažnjava, ali koji i miluje. Mislim da je Sanjici i Anici ta rečenica: „Bog će te kazniti“, koju im majka ponavlja od malena, najveći razlog zbog kojeg osjećaju stid, sram i krivicu. Pored toga, krivica se budi zajedno sa seksualnošću, jer jedino što one znaju o tom dijelu ljudske prirode jeste da je nešto prljavo, loše i zabranjeno, ali taj prirodni nagon u njima raste i traži da bude ispoljen, ali one su jedna drugoj jedini „objekt“ prema kome ga mogu usmjeriti i istražiti tjelesnu čulnost. Čitala sam negdje da kada se poruši izgrađena slika o nama, javlja se osjećaj srama. Sanjica je glavna žrtva psihičkog poremećaja svoje majke, koja joj cijeli život gradi sliku o njoj samoj, kao o bolesnom i nemoćnom djetetu i kada uz pomoć Anice ta slika bude srušena, sram i ljutnja su glavne emocije koje prolaze kroz nju. Mislim da smo svakodnevno žrtve nečije manipulacije, samo je važno u kome trenutku to osvijestimo.

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

PIŠE: JASMINKA POŽEK-BOŽUTA

Najveći izazov u ovom procesu, kao nekome ko se godinama bavi animacijom lutaka, bila je činjenica da radimo sa lutkama u teatru za odrasle, jer nisam imala prije priliku za to u Sarajevu.. Sama sintagma „manipulacija lutkom“ sugerise potčinjavanje lutke sebi, ali i animator mora da se potčini lutki. Svaka lutka ima svoje zakonitosti i svoja ograničenja, i u skladu s tim glumac se ponekad potčinjava lutki, dakle izmanipuliran je predmetom kojim manipulira da bi ga oživio.

Mislim da je ovaj proces od velikog značaja za lutkarsku scenu u BiH, gdje lutkarstvo važi za vrstu teatra koja lagano izumire, a činjenica da radimo prvu predstavu za odrasle sa lutkama, u Sarajevu, dokazuje da ipak još uvijek lutkarstvo ima svoje mjesto u našoj pozorišnoj tradiciji.

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

PIŠE: BELMA LIZDE KURT

Manipulacija, odsustvo slobode, bol, samoća, nepostojanje identiteta, su konstanta sa kojom se Anica susreće svakodnevno. U narušenom porodičnom okruženju ona, kao starije dijete, preuzima na sebe majčinu frustraciju i postaje glavnim katalizatorom majčinog psihičkog stanja. Na taj način pokušava da u što većoj mjeri sačuva svoju mladu sestru. Međutim svjesna je da je situacija izmakla kontroli i da rješenje ne postoji. Komad govori, između ostalog, i o njenoj ličnoj borbi sa sestrom, koju mora ubijediti da je život koji žive potpuno pogrešan, bolestan, i sa samom sobom, jer kroz predstavu Anica donosi odluku: bolje biti mrtva, a slobodna, nego živa, a zatvorena i lišena ljudskog dostojanstva. Igrom, ubjeđuje sestru da «odlete», jer kako i sama kaže: «dovoljno je samo jako raširiti ruke».

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

“HAJDEMO...
HAJDE DA LETIMO,
MOLIM TE...”

PRIČA O SANJICI I ANICI

PIŠE: NEDŽMA ČIZMO

Svi su znali za njihovu kućicu iznad grada, ali nikada niko u nju nogom nije kročio. Znalo ih se jedino po imenima Sanjica i Anica. Deminutivni oblici, nastali su vjerovatno zbog sićušne građe obje djevojčice ili im ih je dala sama majka, slatkorječivim jezikom kojim se služila u javnosti. Majka je bila poznata, u maloj župi gdje su živjele, kao udovica koja se sama brinula o bolesnoj djeci. U toj župi svi su zabadali nos u tuđe živote. U toj župi niko se nije brinuo dovoljno da bi pomogao nekome, nauštrb svog mira.

Od svih tajni u tom mjestu, a bilo ih je koliko i stanovnika, majka je najbolje čuvala tajnu o svom prošlom životu. Bila je vanbračno dijete zbog kojeg su njenu majku svi prezreli i odbacili. Majka joj je imala problema s porocima, te se prema svojoj kćeri grubo i s odbojnošću odnosila, kriveći je za sve što ju je snašlo. Kada je navršila deset godina, majka je napušta i odlazi sa nekim pjevačem u koga se zaljubila. Djevojčica prvo odrasta u katoličkom domu, a zatim u hraniteljskoj porodici koja je naposljetku i udaje i nedugo zatim postaje i sama majkom dviju djevojčica, Sanjice i Anice.

Kada je Sanjica imala četiri godine, a Anica šest, muž je ostavlja zbog druge žene. Majka je u početku vjerovala da će se vratiti. Čekala ga je, stalno, ali on nije dolazio. Nekoliko mjeseci kasnije, Sanjica je dobila boginje i zamalo umrla. Na taj poziv, tata se odazvao i došao da vidi dijete na postelji. Za majku, bio je to znak da bi se on mogao vratiti zauvijek. Ali nije. Čim je Sanjica ozdravila, otišao je, slomivši srce majci, a i Anici koja je iza vrata krišom prisluškivala očevo tepanje sestri, svađu sa majkom i njegove posljednje riječi upućene njoj „Doći ću opet!“, prije nego je zauvijek otišao.

Te boginje bile su događaj koji će obilježiti živote djevojčicama. Vjerujući da će se njen muž vraćati kad god čuje da su djeca bolesna, majka odlučuje od malo bljedunjave, ali ipak zdrave Sanjice, načiniti neizlječivo bolesno dijete. Djevojčice nije trebalo mnogo ubjeđivati u to, parola je bila jednostavna: ako Sanjica leži na postelji, tata će opet doći. Ali nije došao. Oženio se i osnovao novu obitelj. Počela su njuškajući lokalnih stanovnika i socijalnih radnika oko djevojčica, te majka prodaje kuću i seli u malo mjesto koncentrisano oko crkve, gdje ih niko nije znao, proglašivši Sanjicu bolesnom, Anicu mentalnom zaostalom, a muža mrtvim.

Djeca su dane provodila zatvorena u kući. Nekoliko puta ih je pvela sa sobom u crkvu, jer je čula govorkanja po župi, kako laže da ima djecu, ali pri tim malim izletima vidjela je radoznale dječje oči, kako šaraju naokolo brzinom svjetlosti, upijajući svijet koji vide. Također, kako su rasle sve se više plašila da joj djeca ne krenu stopama njene majke ili njihovog oca i ne odaju se grijesima. Od malena ih je učila da je religija jedino bitna. S godinama su njeni strahovi prešli u opsesiju i bila je sve istrajnija u tome da kćerke drži podalje od vanjskog svijeta, pod izgovorom da su se njihova stanja pogoršala.

U nedostatku i čežnji za vanjskim svijetom djevojke su izgradile svoj vlastiti svijet unutar kuće i on je bio zaista čaroban. Prijatelje, rođake i ljubavi činile su lutke koje su same izrađivale. Najčešće su se igrale vjenčanja, jer su jednom, krišom, dok je majka bila u ispovjedaonici, promatrale jedno u crkvi.

Ma koliko to suludo zvučalo, ali svijet koji su one kreirale od lutaka, bio je ono što je održavalo, te dvije, sad već tridesetogodišnje sestre, zdravim ljudskim bićima. Zahvaljujući svakodnevnom rekreiranju života, one nisu podvijale, nego su razvijale svoj intelekt maštajući i rješavajući zamišljene probleme svojih lutaka. Na taj način, oplemenile su svoje zatočeništvo, davale smisao svakom novom danu i sitnim uzbuđenjima svom tijelu osjećaj da su žive i djelotvorne.

Majci je to, naravno, smetalo ali bilo je to nešto njihovo, nešto što su prešutnim sporazumom potpisale da će braniti cijelim svojim bićem, pa majka nikada nije mogla, čak ni preko Sanjice potpuno iskorijeniti te igre. Nije o tome mnogo ni znala, jer su se najzanimljivije igre dešavale upravo noću, kad je ona već tvrdo spavala. Tako su dvije sestre živjele od noći do noći, kad bi njihov život napokon počinjao.

“MAJKA SE MORA VOLJETI!”

MÜNCHHAUSEN-OV SINDROM

Münchhausen-ov sindrom je psihički poremećaj kod kojeg oboljela osoba izmišlja, preuveličava ili sama izaziva simptome bolesti. Kod ovog sindroma, osoba nije stvarno bolesna, niti strahuje da je bolesna, kao kod hipohondrije, nego je najčešće savršeno zdrava, ali želi biti bolesna.

Sindrom je dobio ime po Baronu von Münchhausen-u, njemačkom aristokratu, poznatom još kao Baron od laži, koji je preuveličavao priče o svojim putovanjima i avanturama. Osoba sa ovim sindromom osjeća veliku potrebu za pažnjom, te se pretvara da je bolesna ili se čak i namjerno razbolijeva i ozljeđuje. Budući da su te osobe jako vješte u glumljenju simptoma i bolesti, i samim liječnicima je ponekad jako teško otkriti da li su one stvarno bolesne. Razlikujemo Münchhausen-ov sindrom i Münchhausen-ov sindrom preko posrednika. Münchhausen-ov sindrom preko posrednika odnosi se na poremećaj kod kojeg neko čini drugu osobu bolesnom radi zadobijanja pažnje, a najčešće je u pitanju roditelj koji šteti djetetu.

Münchhausen-ov poremećaj preko posrednika se najčešće javlja kod žena (93%) koje imaju nezasićenu želju za priznanjem i pažnjom glumeći briznu i posvećenu majku. Neki od drugih razloga za takvo ponašanje uključuju razbacivanje medicinskim činjenicama u pokušaju da nadmudre liječnike i na taj način dokažu sebi da oni kontroliraju situaciju. Također, može biti riječ o izbjegavanju odgovornosti jer nitko ne očekuje previše od majke bolesnog djeteta. Osim toga, briga za bolesno dijete osobi daje svrhu u životu.

Najčešće su u pitanju djeca do 5 godina, ali to se može nastaviti i kroz adolescenciju. Djeca često mogu biti prisiljena glumiti simptome, no na taj način dobivaju pozitivnu pažnju od roditelja, čime se zapravo učvršćuje takvo ponašanje te se zna dogoditi da takva djeca izrastu u osobe s Münchhausen-ovim sindromom ili nastave takvo ponašanje sa svojom djecom

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

SARAJEVSKI RATNI TEATAR

Sarajevski ratni teatar SARTR utemeljen je 17. maja 1992. godine na inicijativu reditelja Dubravka Bibanovića i Gradimira Gojera, ing. Đorđa Mačkčića i pisca Safeta Plakala, a okupio je glumce i saradnike iz tri profesionalna sarajevska teatra koja su, zbog agresije na Bosnu i Hercegovinu, morala obustaviti svoj rad. U augustu 1992. SARTR je konstituiran kao vojna jedinica pri Regionalnom štabu Oružanih snaga BiH Sarajevo, a 12. januara 1993. godine Odlukom Ratnog Predsjedništva Skupštine grada Sarajeva kao javna ustanova iz oblasti kulture od posebnog interesa za odbranu grada. Odlukom Skupštine Kantona Sarajevo od 24. jula 1997. ulogu osnivača SARTR-a preuzeo je Kanton Sarajevo.

Sarajevski ratni teatar SARTR, kao teatar osnovan u periodu opsade, svjedočanstvo je o fenomenu duhovnog, tj. kulturnog otpora fašizmu i agresiji. Ne samo da čuva uspomenu na taj period već i danas nastoji snažno afirmirati univerzalne vrijednosti: bogatstvo različitosti, anti-fašizam, svetost mira, aktivizam, internacionalizaciju, suosjećanje prema svim onima koji trpe nepravde širom svijeta. Sa svojim nasljedem nastoji biti – mjesto naše savjesti i hrabrosti da se suprostavimo nepravdama i svim devijacijama vremena u kome živimo. Zbog svog angažmana i duhovnog otpora u opkoljenom Sarajevu, kao i kvalitetnih umjetničkih ostvarenja predstava, Sarajevski ratni teatar SARTR je dobitnik Šestoaprijske nagrade grada Sarajeva u 2003. godini.

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

STUDIO LUTKARSTVA SARAJEVO

Škola Lutkarstva Sarajevo–Mostar osnovana je u januaru 1997. godine u saradnji sa Sarajevskim ratnim teatrom SARTR i Pozorištem lutaka Mostar. Nakon obnove Pozorišta lutaka Mostar, Škola lutkarstva Sarajevo je djelovala zasebno uz podršku SARTR-a. U julu 2002. godine Škola mijenja svoje ime i registruje se kao udruženje građana – Studio lutkarstva Sarajevo.

Prvih godina je program rada bio baziran na seminarima i kreativnim radionicama vođenim uglavnom od strane inozemnih, ali i domaćih, umjetnika i pedagoga i kao takav predstavljao je jedinstven oblik edukacije na prostoru BiH. Nakon uvođenja stručnih predmeta iz lutkarstva na ASU, Studio je postao mjesto za specijalističko usavršavanje iz oblasti lutkarskog i teatra uopće, za mlade umjetnike.

Kao rezultat ispitnih predstava, te u okviru Ljetne škole lutkarstva, samostalno i u koprodukciji sa SARTR-om i Altteatrom, Studio lutkarstva je producirao 42 predstave i preformansa. Gostovao je po cijeloj Bosni i Hercegovini, kao i u inostranstvu, te bio učesnik značajnih međunarodnih festivala. Mnogobrojne nagrade i priznanja potvrda su kontinuiranog i kvalitetnog rada, te afirmirajući stvaralaštvo mladih umjetnika kroz produkciju se artikulirao originalni i prepoznatljiv stil predstava. Predstave „Pepeļjuga“, „Palčica“, „Mali princ“, „Djevojčica sa šibicama“, „Odkamena priča“ višestruko su nagrađivane, Ljubica Ostojić, Dubravka Zrnčić-Kulenović i Goran Simić za nove lutkarske tekstove i scenarije, i osim nagrada za režiju, kolektivnu igru, likovni stvaraooci: Samina Zajko, Naida Begović, Danijela Madacky, Adisa Vatreš, nagrađivane su za scenografiju, kostimografiju i lutke, kao i glumci Sonja Goronja, Alena Džebo, Jasminka Božuta, Maja Salkić, Slaven Vidak i Adnan Kreso.

**ŽELJELA BIH POĆI
NEGDJE SA TOBOM,
NEGDJE DALEKO,
NEGDJE GDJE SU PLAŽE
OD PIJESKA...**

REPERTOAR SARAJEVSKOG RATNOG TEATRA

Nejra Babić, Aleš Kurt, Sam Guzman, Ian McWethy
„BULLYING COLLECTION“
 Režija: Aleš Kurt

Laurent Mauvignier
„SVU MOJU LJUBAV“
 Režija: Zijah A. Sokolović

KOPRODUKCIJA SARAJEVSKOG RATNOG TEATRA
 I UDRUŽENJA KONTAKT
 Edward Bond
„NIGDJE NIKOG NEMAM“
 Režija: Alban Ukaj

SARAJEVSKI RATNI TEATAR I
 AKADEMIJA SCENSKIH UMJETNOSTI SARAJEVO
 Michal Walczak
„IGRE U PIJESKU“
 Magistarski rad glumice Fatime Kazazić
 Mentorica: prof. Jasna Žalica

KOPRODUKCIJA SARAJEVSKOG RATNOG TEATRA
 I STUDIJA LUTKARSTVA SARAJEVO
 Nedžma Čizmo
„MAJKA ILI SVE LUTKE IDU U RAJ“
 Režija: Dubravka Zrnčić-Kulenović

KOPRODUKCIJA SARAJEVSKOG RATNOG TEATRA
 I UDRUŽENJA KONTAKT
 Maksim Gorki
„DJECA SUNCA“
 Režija: Selma Spahić

KOPRODUKCIJA SARAJEVSKOG
 RATNOG TEATRA
 I SCENE MESS
 Po motivima „Anarhije u Bavarskoj“ R.W. Fassbindera
„WE ARE BORN NAKED AND THE REST IS...“
 Režija: Florian Fischer

Olga Dimitrijević
„NARODNA DRAMA“
 Režija: Boban Skerlić

Nejra Babić i Aleš Kurt
„JEDVANOSIMSOBAKALOMISTOBO“
 Režija: Aleš Kurt

KOPRODUKCIJA SARAJEVSKI RATNI TEATAR
 I UG SCENA
 Vladimir Đurđević
„SAVRŠENI KROJ“
 Režija: Jasmin Duraković

Mihail Bulgakov
„MAJSTOR I MARGARITA“
 Režija: Aleš Kurt

KOPRODUKCIJA SARAJEVSKI RATNI TEATAR
 I SCENA MESS
 Igor Štikš
„BRAŠNO U VENAMA“
 Režija: Boris Liješević

Doruntina Basha
„PRST“
 Režija: Sabrina Begović Ćorić

KOPRODUKCIJA SARAJEVSKI RATNI TEATAR
 I SCENA MESS
„BIO JE LIJEP I SUNČAN DAN“
 Režija: Tanja Miletić-Oručević

Jose Sanchis Sinisterra
„AY, CARMELA“
 Režija: Robert Raponja

KOPRODUKCIJA SARAJEVSKI RATNI TEATAR
 I APARAT TEATAR
 Belma Lizde-Kurt
„BO-BO I ZU PRVI DAN U VRTIĆU“
 Režija: Belma Lizde-Kurt

KOPRODUKCIJA SARAJEVSKI RATNI TEATAR
 I APARAT TEATAR
 Belma Lizde-Kurt
„PLUMB BO-BO, ZU“
 Režija: Belma Lizde-Kurt

HAJDE, RECI...
 VIDIŠ KAKO
 TEBI SMIJEM
 SVE REĆI, JER
 TE VOLIM!
 VOLIM TE VIŠE
 I OD MAJKE I
 OD BOGA!

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

Foto: DŽENAT DREKOVIĆ

JAVNA USTANOVA SARAJEVSKI RATNI TEATAR SARTR - SARAJEVO, BIH

Adresa: Gabelina 16
Tel / Fax: + 387 33 66 51 89
Tel: 033 66 40 70
Email: teatarsartr@yahoo.com
Web: www.sartr.ba

Direktor: Aleš Kurt
Marketing: Hana Karadža
Pravna služba: Nermin Klapuh
Računovodstvo: Medina Aganović
Sekretarica: Jasmina Mešić
Spremačice: Senija Mujak
 Senada Juković

UMJETNIČKI ANSAMBL

DRAMATURGINJA:
 Dubravka Zrnčić-Kulenović

GLUMICE I GLUMCI:

Selma Alispahić
 Mirela Lambić
 Maja Salkić
 Snežana Bogičević
 Alban Ukaj
 Adnan Hasković
 Sead Pandur
 Jasenko Pašić
 Ana-Mia Milić

Uredništvo: Dubravka Zrnčić-Kulenović,
 Nedžma Čizmo, Nejra Babić
Dizajn: Đorđe Jovanović
Fotografija: Dženat Dreković

